



Β' ΜΕΡΟΣ

ΑΛΛΑΓΗ και συνδικαλιστικό κίνημα

Τού καθηγητή ΚΩΣΤΑ ΣΗΜΙΤΗ

στ) Η ΔΟΥΛΕΙΑ παραμένει ο καθοριστικός παράγοντας στη διαμόρφωση της προσωπικότητας του ατόμου και της ταυτότητας του κοινωνικού συνόλου. Ο αγώνας για μια νέα κοινωνία πρέπει να έχει αφετηρία τον αγώνα για μια νέα μορφή εργασίας. Χρειάζεται γι' αυτό κριτική αντιμετώπιση υφιστάμενων αρχών που διέπουν την οργάνωση της δουλειάς.

Η εργασία δεν είναι εμπόρευμα που έχει την τιμή του. Η άποψη, ότι ο εργάτης μπορεί να εκτελέσει οποιαδήποτε δουλειά του ζητηθεί αρκεί να πληρωθεί ανάλογα, δε συμβιβάζεται με τον σοσιαλισμό. Δεν υπάρχει σοσιαλισμός χωρίς ασφάλεια της σωματικής και ψυχικής ακεραιότητας στον τόπο δουλειάς και χωρίς πρόληψη όλων ανεξαιρέτως των επαγγελματικών κινδύνων. Το πρόβλημα της ανθυγιεινής εργασίας δεν λύεται με επιδόματα.

Οι μέθοδοι καταμερισμού της εργασίας, όταν μάλιστα παίρνονται χωρίς τεχνική αναγκαιότητα, συνεπάγονται την αβύθλωση των ικανοτήτων των εργαζομένων, είναι μέθοδοι εξουσιαστικής τους. Η ανάπτυξη όλων των ικανοτήτων του ατόμου δεν είναι δυνατή όταν ο άνθρωπος είναι μηχανή που χειρίζεται ή που τον χειρίζεται άλλη μηχανή. Ο εργαζόμενος πρέπει γι' αυτό να έχει την ευκαιρία να πρωταγωνιστεί στη διοργάνωση και διεκπεραίωση της δουλειάς του. Τούτο ισχύει τόσο για το εργοστάσιο, όπου όλες οι λειτουργίες όπως παραγωγή, έλεγχος, συντήρηση, ρύθμιση μηχανών πρέπει να πραγματοποιούνται από κάθε εργάτη, όσο και για το γραφείο όπου οι σύγχρονες τεχνικές εξαφανίζουν οποιαδήποτε πρωτοβουλία των εργαζομένων, παράδειγμα η δακτυλογράφηση μηνυμάτων μηχανήματος που δίνουνται με καθορισμένο ρυθμό.

Στο χώρο δουλειάς κυριαρχεί η αντίληψη που υποτάσσει οποιοδήποτε θέμα σε κριτήρια παραγωγικότητας. Η αντίληψη αυτή υποβιβάζει τους ανθρώπους σε αριθμούς, αντικείμενο απορροώνων και μαζικών διαδικασιών. Κάθε παραγωγική μονάδα έχει κοινωνικό ρόλο και ο ρόλος της αυτός της επιβάλλει να καθορίζει την επιχειρηματική της πολιτική σε συνάρτηση με τις επιθυμίες και τις ανάγκες του ανθρώπου που δουλεύει στην επιχείρηση και του καταναλωτή που συναλλάσσεται μ' αυτήν. Τα συνδικάτα θα πρέπει να αγρυπνούν ώστε η επιχείρηση να μην αποτελεί αυτοσκοπό αλλά να εκπληρώνει τον κοινωνικό της ρόλο.

ζ) ΤΑ ΣΥΝΔΙΚΑΤΑ καθορίζουν με τα αιτήματά τους την εξέλιξη των αμοιβών όλων των εργαζομένων. Αποτελούν γι' αυτό καθοριστικό παράγοντα της οικονομικής εξέλιξης. Το γεγονός αυτό θέτει περιορισμούς στη δραστηριότητά τους. Σε κάθε περίοδο διεκδικήσεων βρίσκονται αντιμέτωπα με το ερώτημα, αν θα προσαρμόσουν τη στάση τους στους κανόνες του παιχνιδιού της καπιταλιστικής οικονομίας, αν θα πρέπει για παράδειγμα να λάβουν υπ' όψη τους τις σχέσεις μεταξύ μισθών και τιμών, να περιδώσουν κέρδη των επιχειρήσεων ή τον κίνδυνο της ανεργίας. Το άλλο τι θα απεργίας και η δυνατότητα συλλογικών διαπραγματεύσεων τους γεννούν την ελπίδα, αν θα ανατρέψουν ορισμένη οικονομική πολιτική ή θα βοηθήσουν στη πραγματοποίησή της. Το καπιταλιστικό κράτος για να προλάβει την αντιπαράθεσή του προς τα συνδικάτα έχει επιδιώξει να διαμορφώσει διαδικασίες, οι οποίες να δεσμεύουν τα συνδικάτα στην τήρηση της κρατικής οικονομικής πολιτικής. Παράδειγμα αποτελούν οι πολιτικές εισοδημάτων που εφαρμόστηκαν σε χώρες της Δυτικής Ευρώπης.

Η στάση των συνδικατών έχει στη διαμορφωτική κοινωνία αποφασιστική σημασία για την πορεία της κοινωνίας. Γι' αυτό και κάθε εξουσία θα επιδιώξει να χρησιμοποιήσει τα συνδικάτα για ν' αποκαταστήσει την τάξη που επιθυμεί στις εργασιακές σχέσεις. Εναπόκειται στα συνδικάτα να κρίνουν αν η συνεργασία με το κράτος θα προαγάγει τα συμφέροντα των εργαζομένων και τότε η συνεργασία αποβαίνει επικίνδυνη για την αυτονομία τους.

η) ΕΝΑ από τα κύρια χαρακτηριστικά του ελληνικού συνδικαλιστικού κινήματος είναι η έλλειψη αυτονομίας απέναντι στις συντηρητικές

κυβερνήσεις. Η εξάρτηση του συνδικαλισμού δεν είναι θέσφατο που θα πρέπει ν' αποδεχτεί ένα σοσιαλιστικό κόμμα. Θεμέλιο λίθο σοσιαλιστικής πολιτικής πρέπει ν' αποτελεί η αυτονομία του αντιπροσωπευτικού και δημοκρατικά διοργανωμένου συνδικάτου. Αναφέραμε ότι πρωταρχικός στόχος του ελληνικού συνδικαλιστικού κινήματος σήμερα είναι ο εαυτοκρατισμός των οργανώσεών του και η αποκατάσταση της αντιπροσωπευτικότητάς τους. Θα εξηγήσουμε για ποιους λόγους η αυτονομία των αντιπροσωπευτικών συνδικάτων αποτελεί προϋπόθεση για νέες μορφές κοινωνικής οργάνωσης.

Ο σχεδιασμός της πολιτικής ενός σοσιαλιστικού κόμματος προϋποθέτει γνώση των προβλημάτων των εργαζομένων. Η μελέτη οικονομικών στοιχείων ή κοινωνικών ερευνών δεν αρκούν για το καταστατικό πάνω στα θέματα που ασχολούν τους εργαζομένους. Τα στοιχεία που υπάρχουν είναι πολλές φορές ανακριβή ή δίνουν στρεβλωμένη εικόνα της πραγματικότητας. Τούτα γιατί η ερευνητική υποδομή μπορεί να μην είναι ικανοποιητική, τεχνολογικές εξελίξεις να έχουν τροποποιήσει τις συνθήκες εργασίας, κοινωνιολογικές μεταβολές να έχουν προκύψει νέα προβλήματα όπως έλλειψη στέγης ή να υπάρχουν παράγοντες που δεν σταθμίζονται. Η αυτονομία των συνδικάτων είναι το πιο σημαντικό μέσο για μια γρήγορη και λεπτομερειακή πληροφόρηση. Τα αποφασίζόμενα σε ελεύθερες διαδικασίες αιτήματα διεκδικούν τον ενταξισμό των προβλημάτων, υπογραμμίζουν τις σημαντικές για τους εργαζόμενους πλευρές τους, υποδεικνύουν δυνατές λύσεις. Οι συνδικαλιστικές διεκδικήσεις επιτρέπουν να συγκεκριμενοποιηθούν οι προδοσίες των εργαζομένων σε αμοιβές και κοινωνικές υπηρεσίες και να μετρηθεί έτσι το κόστος της πολιτικής που ακολουθείται. Φανερώνουν τις ενυπάρχουσες στην οικονομική πολιτική αντιθέσεις και τις αντιδράσεις που προκαλεί. Η αυτονομία των συνδικάτων αποτελεί γι' αυτό προϋπόθεση ώστε το σοσιαλιστικό κόμμα και το δημοκρατικά επεξεργασμένο οικονομικό και κοινωνικό πρόγραμμα να αντιμετωπίσουν και όχι να υπεκφεύγουν τα προβλήματα.

ΥΠΑΡΧΟΥΝ κι άλλοι πρόσθετοι λόγοι για την αυτονομία των συνδικάτων. Όταν η συνδικαλιστική βάση είναι ελεύθερη να εντοπίζει, διαμορφώνει και προβάλλει τα αιτήματά της, το συνδικάτο εγγυάται τη συνεχή και γνήσια εκπροσώπηση των συμφερόντων των εργαζομένων. Η ηγεσία υπό προϋποθέσεις ελεύθερης διαμόρφωσης της γνώμης της βάσης αποτελεί έκφραση της και έχει τη στήριξη των μελών. Η αυτονομία νομιμοποιεί την ηγεσία και το συνδικάτο ως εκπροσώπηση των εργαζομένων. Μόνο επίσης με την αυτονομία είναι δυνατός ο διάλογος με τις επιχειρήσεις, τη διοίκηση και τα κόμματα. Γιατί μόνον αυτόνομα συνδικάτα είναι σε θέση να αμφισβη-

τήσουν, να αντιπαρατεθούν και τέλος να συμβιβασθούν σε αποδεκτές για τα μέλη τους λύσεις. Η αυτονομία εξασφαλίζει τέλος τη συνεργασία των εργαζομένων στην εφαρμογή της μεταξύ συνδικατών και κυβέρνησης αποφασιστικής πολιτικής. Η ελεύθερη συζήτηση στη βάση εξασφαλίζει στους ίδιους τους εργαζόμενους γνώση των οικονομικών αναγκαιοτήτων και των περιορισμών που συνπατά η ικανοποίηση των αιτημάτων τους. Είναι επόμενο έτοιμοι να αποδεχτούν τις υποχωρήσεις και τους συμβιβασμούς που επαίρει ο πολιτικός αγώνας.

Η αυτονομία των συνδικάτων είναι μέσο για να δημιουργηθεί η αναγκαία για τη διαμόρφωση σοσιαλιστικής πολιτικής διαλεκτική σχέση μεταξύ των συμφερόντων των εργαζομένων και του προγραμματισμού, διαλεκτική σχέση που επιτρέπει τη συνεχή αναθεώρηση και προσαρμογή του προγράμματος ώστε να στριγγίζεται σε πλατιά συναίνεση. Το αυτόνομο συνδικάτο είναι αναγκαίο αντίδοτο. Ελέγχει, αμφισβητεί, αποκαλύπτει αντιθέσεις και μ' αυτόν τον τρόπο συμβάλλει στο ξεπέρασμά τους. Κατάργηση της αυτονομίας θα σήμανε και κατάργηση μιας από τις βασικές προϋποθέσεις για τη δημοκρατική διαμόρφωση της κοινωνίας.

Η αυτονομία του συνδικαλιστικού χώρου είναι αρχή γενικά αποδεκτή, της οποίας η εφαρμογή σπανιά όμως τεράστιες δυσκολίες. Μια που το συνδικάτο είναι αποκασστικός παράγοντας της οικονομικής και πολιτικής εξέλιξης, κυβέρνηση και κόμματα θέλουν να το χρησιμοποιήσουν για την πραγμάτωση της πολιτικής τους. Η αυτονομία εξασφαλίζεται με διαδικασίες δημοκρατικής διαμόρφωσης της γνώμης του συνδικάτου. Αρνητική για την αυτονομία είναι οποιαδήποτε συγκεντρωτική λειτουργία που υποθινύωνει τη συνδικαλιστική βάση και μεταβιβάζει όλο και περισσότερες εξουσίες σε μια εύκολα ελεγχόμενη συνδικαλιστική κορυφή. Αρνητική και για την αυτονομία είναι τρόποι λειτουργίας του συνδικάτου που απομακρύνουν την συνδικαλιστική ηγεσία από τη βάση, τη μεταβάλλουν σε γραφειοκρατία, η οποία διαχειρίζεται τα συμφέροντα των εργαζομένων μέσα από το πρίσμα των δικών της ειδικών συμφερόντων. Το συνδικαλιστικό κίνημα για να εκπληρώσει την αποστολή του πρέπει να είναι δεμένο με τα εργοστάσια και τους χώρους παραγωγής, να δέχεται από και τα κινήτρα για τη δράσή του και να επιβάλλει εκεί τις λύσεις που επιδιώκει. Στη δημοκρατικότητα και πιο αυτόνομη δράση του μπορούν να συμβάλλουν το εργοστασιακό σοσιαλείο, συλλογικές συμβάσεις σε επίπεδο επιχείρησης, εργοστασιακές επιτροπές και η συνεχής ανανέωση της εκπροσώπησης των εργαζομένων στο συνδικάτο.

Την ανεξάρτητη συνδικαλιστική δράση προάγουν τέλος μορφές οργάνωσης που δίνουν τη δυνατότητα σε εκπροσώπους περισσότερων από ψευον και πάσαν να συμμετέχουν και να συναποφασίζουν στα πλαίσια του συνδικάτου. Ο πλουραλισμός δεν είναι αντίθετος με τα αίτια για ενότητα και ισχυρά συνδικάτα. Οι διαφοροποιήσεις που υπάρχουν στα πλαίσια της εργατικής τάξης, διαφοροποιήσεις που προκύπτουν από το είδος της δουλειάς, τη μόρφωση, την τοπική και κοινωνική καταγωγή δεν μπορούν να ξεπεραστούν με οργανωτικά μέσα. Η ενότητα του συνδικαλιστικού κινήματος επιτυγχάνεται μόνο με τη σύνθεση που προκύπτει από την ελεύθερη πρόβληση των αντιθέτων απόψεων και τον κοινό διάλογο. Ο πλουραλισμός αποτελεί προϋπόθεση η συνδικαλιστική οργάνωση να εκφράζει το σύνολο των εργαζομένων και τη συνισταμένη των επιδιώξεών τους.